

Til Folketingets Retsudvalg
Folketinget, Christiansborg
1240 København K.

Formanden

24. april 2014

Vedr. Forslag til en forbedring af retssikkerheden

Retssikkerhedsfonden takker for deltagelse i den retssikkerhedskonference, som blev afholdt onsdag den 2. april 2014 i Fællessalen og kommer herved samtidig som aftalt med tre særligt vigtige forslag, som vi anmoder Retsudvalget om at overveje at gennemføre.

Der var under konferencen (ligesom under den forudgående konference d.d. 31. oktober 2012) blandt samtlige af de deltagende fagfolk og politikere enighed om, at der i dagens Danmark er indtruffet en stadig højere grad af utilgængelighed for borgerne mht. adgang til at gå til domstolene. Utilgængeligheden viser sig særligt markant i de ulige forhold mellem borgerne og det offentlige og har udviklet sig som et betydeligt demokratisk problem.

1. Ressourceforhold i civile sager, hvor borgeren har modparter som staten, kommuner, regioner eller offentligt ejede selskaber

- Ressourcer til borgerens procesførelse:

Målet må være et samfund, hvor ingen borger er uden ressourcemæssig mulighed for at anlægge og gennemføre en sag, der er vital for hans eller hendes tilværelse. Dette nødvendiggør betydelige ændringer af de eksisterende forhold, hvor borgere, selvom der er bevilget fri proces, alligevel behandles helt ulige i forhold til de ressourcer som det offentlige stiller til rådighed for sig selv. Det er nødvendigt, at principperne om lighed for loven også kommer til at gælde det ressourcemæssige, som i sådanne civile sager kan være afgørende for sagens indhold og udfald.

- Bedre retshjælp til borgerne:

Den frivillige retshjælp bør styrkes ved en højere driftsstøtte via en finanslovsbevilling, som forhøjes med en passende % og som pristalsreguleres hvert andet år.

- En forbedret retshjælpsforsikring:

Retshjælpsforsikringerne forhøjes til en dækningsgrad på 200.000 kr. for to instansbehandlinger og med yderligere 150.000 kr., hvis sagen appelleres til Højesteret.

2. Procesbevillingsnævnet

Der bør indføres nye og bedre sagsbehandlingsregler for Procesbevillingsnævnet svarende til forvaltningslovens krav navnlig vedrørende begrundelsespligt, aktindsigt, kontradiktion, m.v. Der tillægges ikke Procesbevillingsnævnet flere beføjelser indenfor retsplejen, førend disse reformer er indført

3. Forvaltningsdomstole i første instans

Det er ikke tanken at foreslå indførelse af et helt nyt sæt af specielle forvaltningsretter i tre instanser, navnlig fordi både Højesteret og landsretterne også er velegnede og velfungerende i praksis, når prøvelsen drejer sig om forvaltningsspørgsmål. Det samme gælder imidlertid ikke umiddelbart i byretterne, hvor sagerne jo nu skal anlægges i første instans.

For en yngre dommer kan en stor forvaltningsretlig sag være en tung opgave både på grund af sagens kompleksitet og omfang, hvortil kommer ansvaret ved at være ene om at pådømme sagen.

Dette vil kunne forbedres ved en relativt beskedent ændring af retsplejeloven bestående i at samle alle forvaltningsretlige sager i to byretter, København og Aarhus Byret, hvor retten sættes med 3 dommere i hver sag, medmindre parterne frafalder dette. Man vil herved opbygge en vis specialisering, hvilket sammen med de erfaringer, der indvindes med tiden vil øge byretternes ekspertise på området til gavn for parterne.

4. Administrative nævn

Der findes et meget stort antal administrative nævn, som fungerer bl.a. som klageorganer inden for mange forskellige forvaltningsområder, f.eks. huslejenævn, naturklagenævn, moms nævn, fredningsnævn, børn og unge udvalg, flygtningenævn med mange flere.

Ofte har man valgt at gøre dommere til formænd for nævnet for at give det autoritet og samtidig sikre sig god uvildig sagsbehandling i nævnet.

I henhold til grundlovens § 63 kan afgørelser truffet af sådanne nævn i reglen prøves ved domstolene.

Højesteretsdommere bør hverken være formænd eller medlemmer af sådanne nævn, fordi deres autoritet og status kan komme til at virke som en begrænsning ved domstols-prøvelsen, hvilket både er utilsigtet og uhensigtsmæssigt. Det er som bekendt ikke nok, at retfærdigheden fungerer sagligt og godt, men det skal også se sådan ud.

Under konferencen blev Retssikkerhedsfonden af Retsudvalgets formand og andre tilstedeværende medlemmer af udvalget opfordret til at fremkomme med tre til fire konkrete forslag til afhjælpningen af påpegede væsentlige problemer. Hermed har vi fremhævet disse hovedpunkter.

Som det fremgik af konferencen¹ er Danmark som et resultat af en lang række successive forringelser indenfor retssektoeren samt en stadigt større regelkompleksitet og udvidelse af offentlige myndigheders beføjelser, nu kommet derud, at det er den samlede sum af hindringer for borgerens retssikkerhed, der er blevet et tungt demokratisk problem.

Det er efter Retssikkerhedsfondens opfattelse meget påtrængende, at man fra politisk side ved tilbunds gående kortlægninger og analyser skaffer sig mulighed for at vurdere nødvendigheden af yderligere og mere vidtgående ændringer, end de der er omfattet af nærværende forslag.

For Retssikkerhedsfonden

Ole Espersen

¹ (Se i øvrigt Retssikkerhedsfondens bogudgivelse "Med staten som modpart" og bestyrelsesmedlemmernes kronik i Politiken d.d. 20. februar 2014)